

LANDBOUW

WAT ETEN WE VANAVOND?

Heb je er al eens bij stilgestaan waar ons eten vandaan komt? Het wordt door landbouwers wereldwijd geproduceerd en komt van alle uithoeken van onze planeet in de supermarkt en vervolgens op ons bord terecht. Wist je dat er verschillende manieren zijn om aan [landbouw](#) te doen? We kunnen twee grote systemen onderscheiden, namelijk familiale landbouw en industriële landbouw.

LANDBOUWSYSTEMEN

INDUSTRIËLE LANDBOUW

Industriële landbouwbedrijven bewerken grote oppervlaktes grond met als doel op **grote schaal** te produceren en de opbrengst te maximaliseren. Om dit doel te bereiken worden grote stukken grond intensief bewerkt, wordt het aantal werkrachten zoveel mogelijk beperkt en wordt beroep gedaan op de allernieuwste **technologieën en bestrijdingsmiddelen**. Zo willen deze grootschalige landbouwers hun schaalvoordelen vergroten. Met andere woorden, hoe meer er geproduceerd wordt, hoe kleiner de kosten zijn in verhouding tot de opbrengst. In hun zoektocht naar **winstmaximalisatie** telen deze bedrijven vaak een soort gewas in grote hoeveelheden, dit noemen we **monocultuur**. Door in een gewas te specialiseren, kunnen machines immers rendabeler worden ingezet. Het veelvuldig gebruik van bestrijdingsmiddelen, machines en monoculturen put de grond snel uit en is milieuvriendelijk.

In de aanhoudende zoektocht naar nieuwe vruchtbare gronden maakt de agro-industrie zich geregeld schuldig aan landroof: dit wil zeggen dat de lokale bevolking van haar grond wordt gezet, vaak zonder op voorhand te worden geïnformeerd of zonder vergoeding.

Om zoveel mogelijk winst te maken, gaat de agro-industrie steeds op zoek naar nieuwe afzetmarkten via **internationale handel**. Meerdere tussenhandelaars komen daardoor tussen producent en consument te staan en spelen een rol in de prijszetting van grondstoffen. Door de schaalvoordelen en subsidies slaagt de industriële landbouw erin om lagekostenproducten op de markt te brengen waar kleine landbouwers moeilijk mee kunnen concurreren. Ook ontvangen zij meer **subsidies** omdat hun landbouw exportgericht is. Er is sprake van machtsconcentratie doordat een klein aantal landbouwbedrijven een groot deel van de markt in handen hebben. Deze bedrijven hebben zodanig veel macht dat zij besluitvorming over het voedselsysteem en hulpbronnen zoals land, zaad en water kunnen beïnvloeden in hun voordeel.

FAMILIALE LANDBOUW

Familiale landbouw wordt ook wel kleine landbouw of gezinslandbouw genoemd. Zoals de naam zegt, gaat het om **familieleden** die samen aan landbouw doen. Het gezin is afhankelijk van landbouw voor haar inkomen en een deel van de opbrengst wordt door het gezin zelf verbruikt. Er zijn verschillende vormen van familiale landbouw, van de kleine boer tot de gemechaniseerde bewerking van grond in familiaal verband, eventueel met mensen in loondienst. De oppervlakte grond die bewerkt wordt varieert dus van kleine tot grote schaal. Toch blijft de totale **oppervlakte grond** meestal **beperkt** in vergelijking met industriële landbouw.

Familiale landbouw heeft als hoofddoel te voldoen aan **de vraag naar voeding** van de plaatselijke bevolking. Over het algemeen kiezen kleine landbouwers ervoor om een grote **diversiteit** aan producten te telen. Kennis over het telen wordt doorgegeven van generatie op generatie. Bijvoorbeeld welke gewassen je best bij elkaar plaatst om de grond zo weinig mogelijk uit te putten en het gebruik van natuurlijke bestrijdingsmiddelen tegen ziektes. Op deze manier oefent de kleine landbouw minder druk uit op onze planeet.

Kleine boeren hebben meestal weinig toegang tot financiële steun waardoor velen het moeilijk hebben om het hoofd boven water te houden. Om de stem van de kleine boeren luider te doen klinken, hebben zij zich verenigd in de internationale boerenbeweging [La Via Campesina](#). Deze organisatie verdedigt duurzame, familiale landbouw en het recht op voedsel voor iedereen. Op die manier proberen de familiale boeren een tegengewicht te bieden tegen de machtige agro-industrie.

MET UITSTERVEN BEDREIGD

Er zijn steeds minder kleine boeren, zowel in België als in de rest van de wereld. België heeft maar liefst [63% van zijn boerderijen verloren in 30 jaar tijd](#). Vaak worden de gronden van deze boeren opgekocht door grootschalige producenten, die zo steeds meer grond (en macht) in handen krijgen. In het ergste geval worden kleine boeren tegen hun wil van hun land gezet zonder dat ze hiervoor vergoed worden.

VERANDERING IS MOGELIJK

Heb je ooit al van [agro-ecologie](#) gehoord?

Misschien klinkt **duurzame landbouw** minder Chinees? Agro-ecologie is een manier van voedsel kweken waarbij rekening wordt gehouden met de **limieten van mens en milieu**, zowel nu als in de **toekomst**. De grondstoffen die onze planeet Aarde aanmaakt zijn immers schaars en moeten met zorg worden verbruikt! Enkele principes zijn: grond en water zo weinig mogelijk uitputten, zo veel mogelijk natuurlijke en zo weinig mogelijk giftige stoffen gebruiken om te bemesten en om ziektes tegen te gaan, hernieuwbare bronnen aanwenden (bv. recycleren door te composteren en zaden van vorige oogst gebruiken voor het nieuwe zaai seizoen).

Agro-ecologie betekent niet alleen respect voor het milieu maar ook voor de mens: voedsel wordt op een biologische manier gekweekt met respect voor onze gezondheid, voedsel wordt geteeld met als hoofddoel de lokale bevolking te voeden, kennis wordt van generatie op generatie doorgegeven, de boer krijgt een waardig inkomen, onder andere door eerst het voedsel te bewerken alvorens het te verkopen zodat het een grotere toegevoegde waarde krijgt. Veel (niet alle) kleine boeren doen aan landbouw volgens de principes van agro-ecologie.

Oxfam steunt kleine boeren die respect hebben voor het milieu, zodat zij voor hun rechten kunnen opkomen. Enerzijds promoot Oxfam producten van eerlijke handel, die naast een waardig loon voor de producent ook [respect voor de natuur](#) garanderen. Al meer dan 40% van de Fair Trade producten voldoet aan de strenge normen om een officieel biolabel te kunnen krijgen. Anderzijds krijgen boeren vormingen of financiële steun voor de aankoop van materiaal. Met de [GROEI-campagne](#) wil Oxfam duurzame landbouw tot op ons bord brengen. Ook de boerenbeweging *La Via Campesina* draagt respect voor het milieu hoog in het vaandel.

WEETJES

- Slechts 30% van het voedsel dat wereldwijd geproduceerd wordt, is afkomstig van de industriële landbouw. Het zijn vooral de kleinschalige boeren die ons van voedsel voorzien.
- Een derde van de inwoners op onze planeet is afhankelijk van kleinschalige, familiale landbouw om te overleven.
- Er wordt voldoende voedsel geproduceerd om 12 miljard mensen te voeden en toch lijden 1 op 9 mensen honger. 65% van de mensen die met een lege maag gaan slapen, zijn boeren.
- 44 tot 57% van de totale uitstoot van broeikasgassen wordt veroorzaakt door het wereldvoedselsysteem, voornamelijk door [industriële landbouw](#).
- Ken je [Earth Overshoot Day](#)? Dit is de dag dat de mensheid alle natuurlijke grondstoffen heeft opgebruikt die de aarde in een jaar tijd kan aanmaken. Deze datum valt telkens vroeger in het jaar. In 2015 was dat 13 augustus en in 2016 al 8 augustus. Dit wil concreet zeggen dat de mensheid op 8 augustus 2016 al alle grondstoffen heeft opgebruikt die de aarde sinds 1 januari 2016 had aangemaakt.

EN NU BEN JIJ AAN HET WOORD

- Waar komt het voedsel dat jij koopt vandaan? Denk je dat het vooral door kleine landbouwers of door de agro-industrie wordt geproduceerd?
- Let jij op de herkomst van de producten die je koopt? Waarom wel/niet?
- Eet je groenten en fruit volgens het seizoen of eet je gewoon waar je zin in hebt?
- Wat vind jij van bio?

EDUCATIEF MATERIAAL

- Lespakket [Voedsel voor je Brein](#)
- Spel [Soloslim of solidair](#)
- Lespakket [Op zoek naar de verdwenen landbouwer](#)
- Fototentoonstelling [Klimaat, eerlijke handel en duurzame landbouw](#)
- Dossier en spel [Boeren troef](#)
- Brochure [Je school meent het](#)